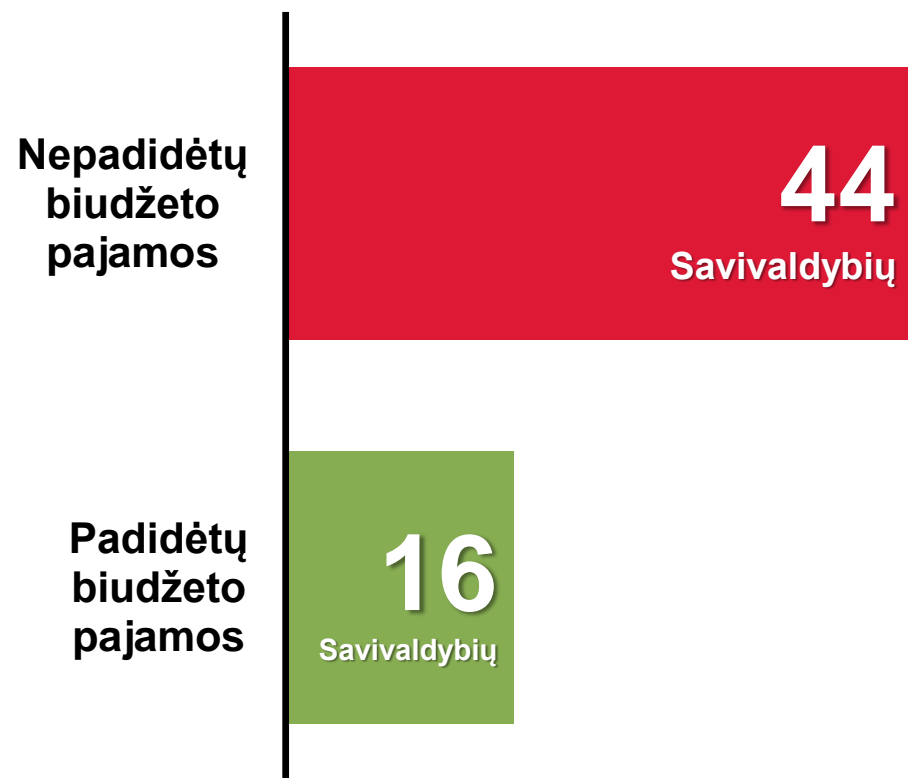

Motyvacinė sistema savivaldybėms pritraukti privačias investicijas

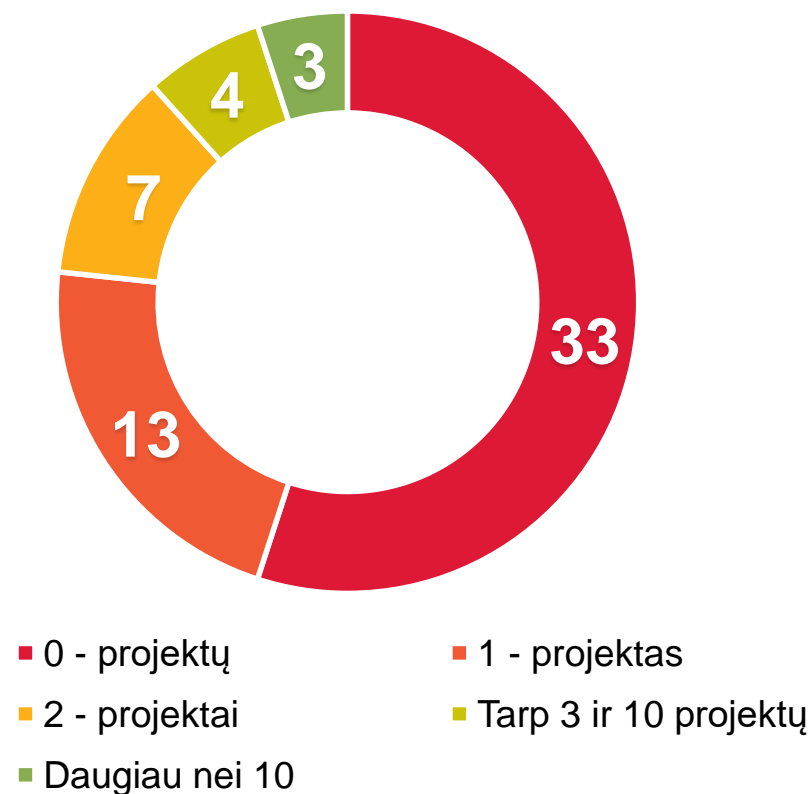
Dovilė Meliauskaitė
Jonas Vadapalas

Ar savivaldybei verta pritraukti privačias investicijas?

JEI SAVIVALDYBĖJE ĮSIKURTŲ ĮMONĖ SU 1 000
NAUJŲ DARBO VIETŲ

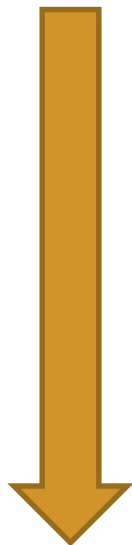

PRITRAUKTŲ UŽSIENIO INVESTICIJŲ
PROJEKTŲ SKAIČIUS SAVIVALDYBĖSE
2010 – 2015 M.¹

Dabartinė sistema formuoja nelygybę sukūrus papildomas darbo vietas

Kauno miestas

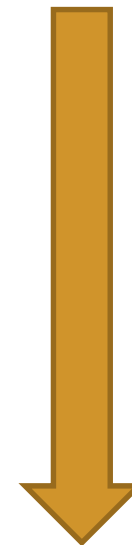

87 Eur.

Bruto darbo užmokestis =1000 Eur.

(GPM pajamos į savivaldybės
biudžetą - 150 Eur.)

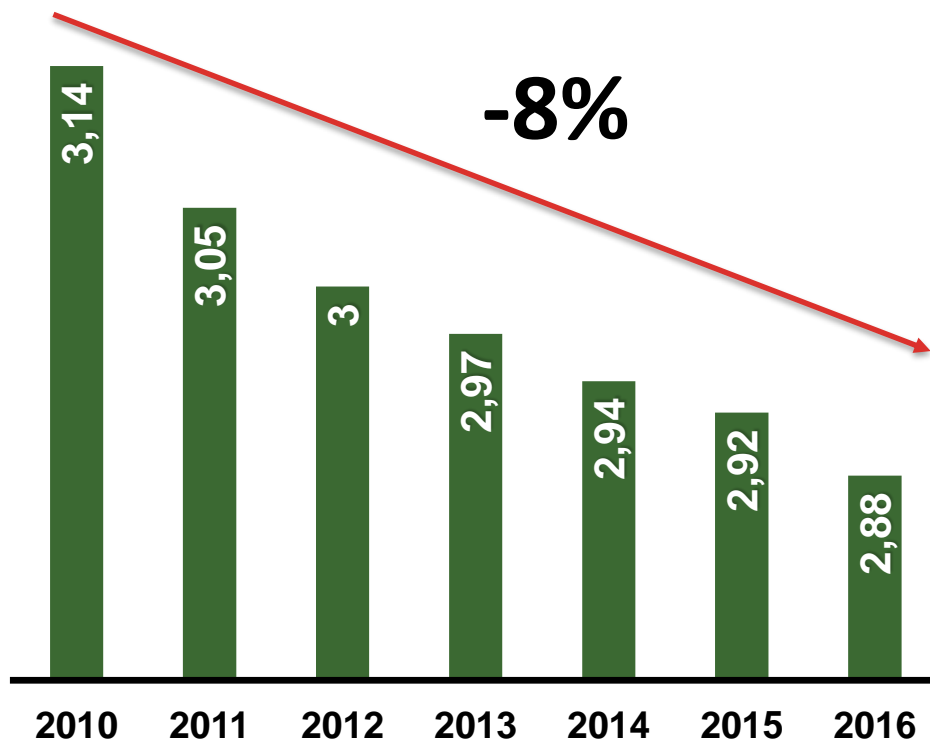
Kauno rajonas

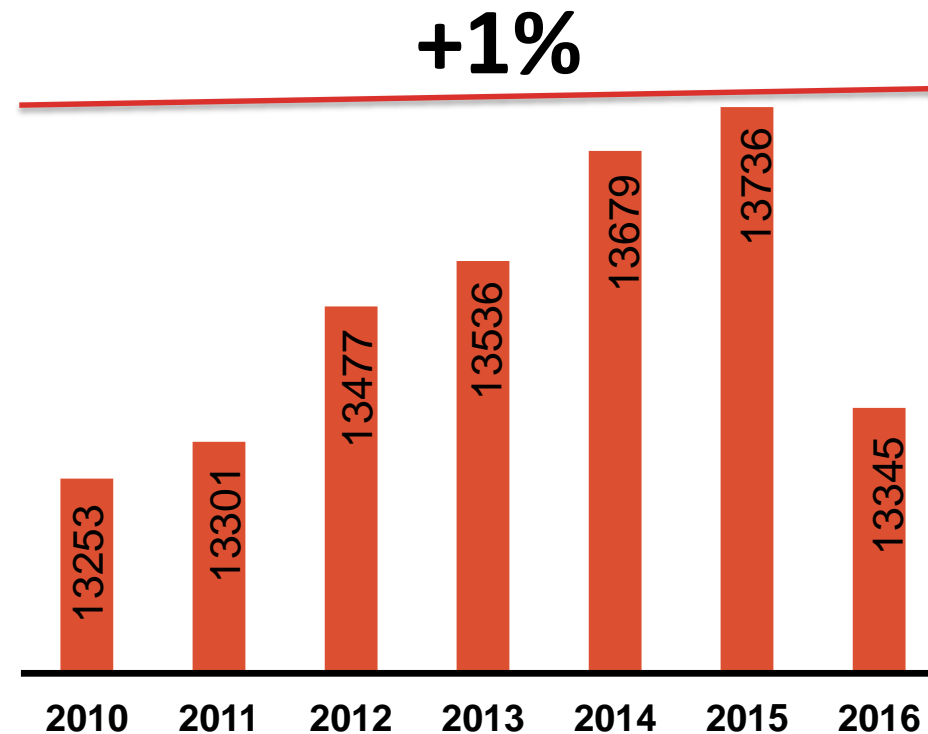
113 Eur.

Mažėjantis gyventojų skaičius nemažina savivaldybių išlaidų

GYVENTOJŲ SKAIČIUS, MLN. ¹

SAVIVALDYBIŲ DARBUOTOJŲ SKAIČIUS

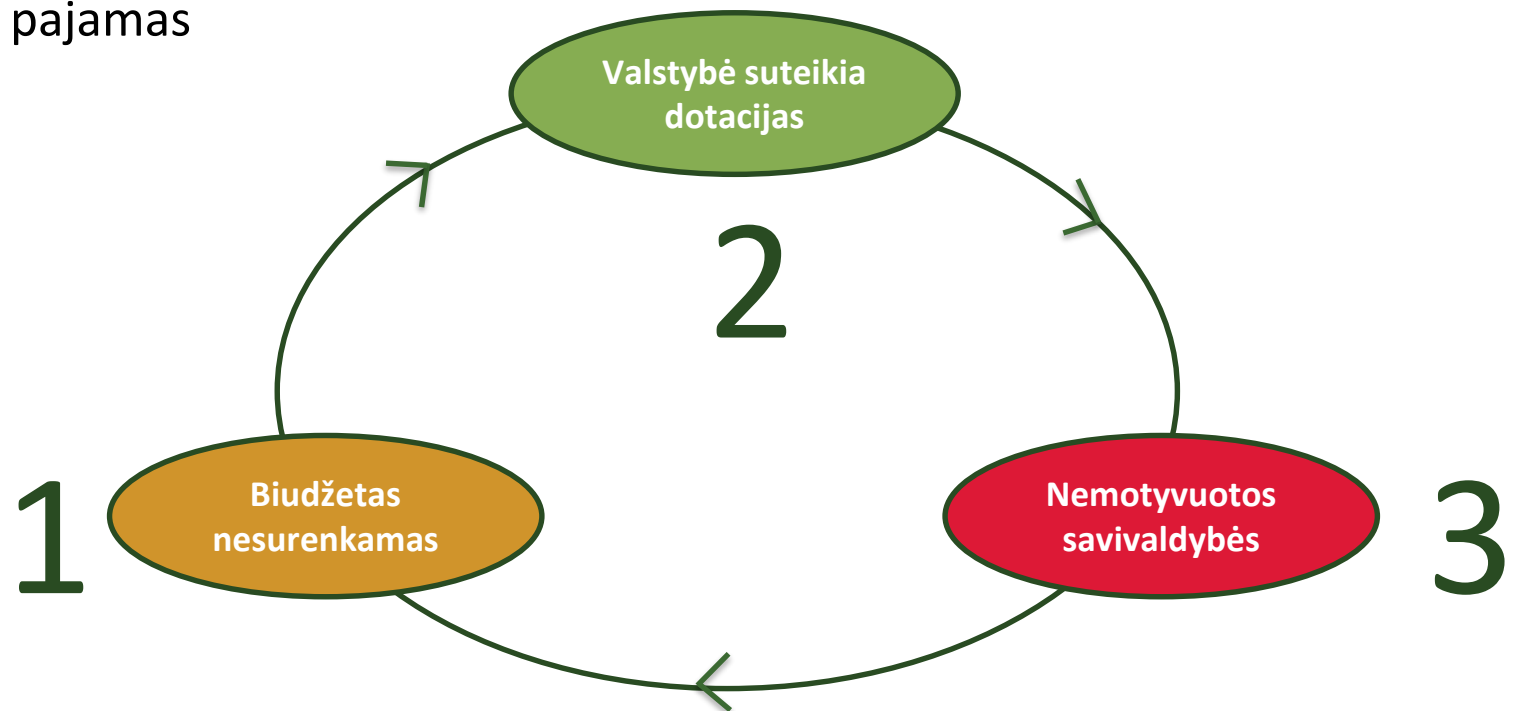
Šaltinis 1: Lietuvos Statistikos departamentas | Gyventojų sk. metų pradžioje

Šaltinis 2: Valstybės tarnybos departamentas | Užimtų pareigybių skaičius savivaldybių administracijose, kontrolieriaus tarnybose ir tarybose kiekvienų metų birželio 1 d.

Egzistuoja savivaldybių išlaikymo sistema

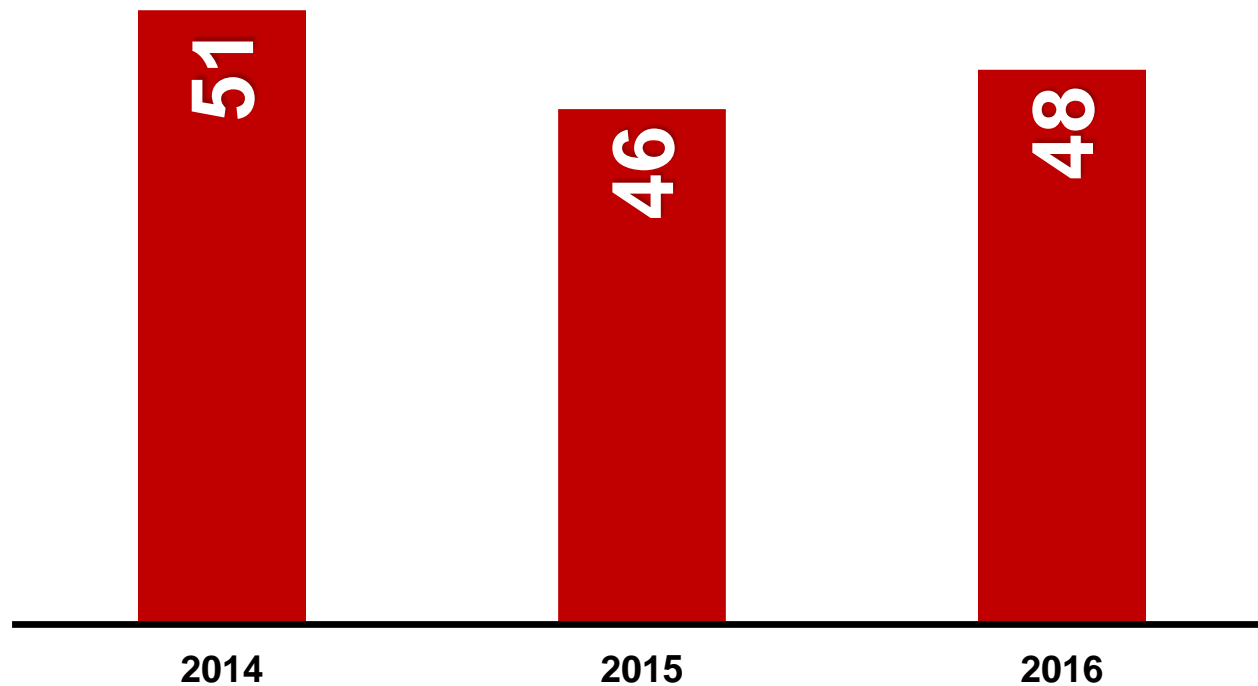
Esama sistema užtikrina nemažesnes savivaldybių pajamas negu praėjusiais metais

- Neįvertinamas mažėjantis gyventojų skaičius (=išlaidų poreikis)
- Nemotyvuoja savarankiškai auginti pajamas

Išlaikytinių skaičius nemažėja

DOTACIJAS* GAUNANČIŲ SAVIVALDYBIŲ SKAIČIUS, VNT.

Dotacijos* skiriamos šioms savivaldybėms:

- Alytaus miesto
- Alytaus rajono
- Druskininkų
- Jonavos
- Kauno miesto
- Marijampolės
- Utenos rajono
- ...ir daugelis kitų

* Bendroji dotacija kompensacija: dotacija skirta išlaikyti savivaldybės pajamų lygį ateinančiais metais, lyginant su einamaisiais

Problema

Finansinės motyvacijos trūkumas

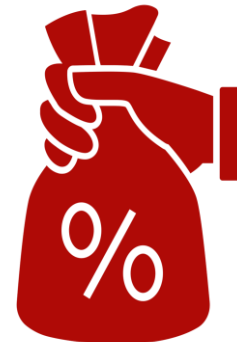
- Investicijos nebūtinai reiškia pajamų augimą
- Tik NT ir žemės mokesčių valdymas lemia mažą savarankiškumą
- Pajamos nepriklauso nuo verslo aplinkos rodiklių

Neaiškus savivaldybių išlaidų poreikis

- Nežinome realių kaštų
- Nėra motyvacijos optimizuoti išlaidas

Neobjektyviai skirstoma valstybės parama

- Užtikrinamas nemažėjantis pajamų lygis
- Itin sudėtinga sistema
- Paramą gauna bet kas

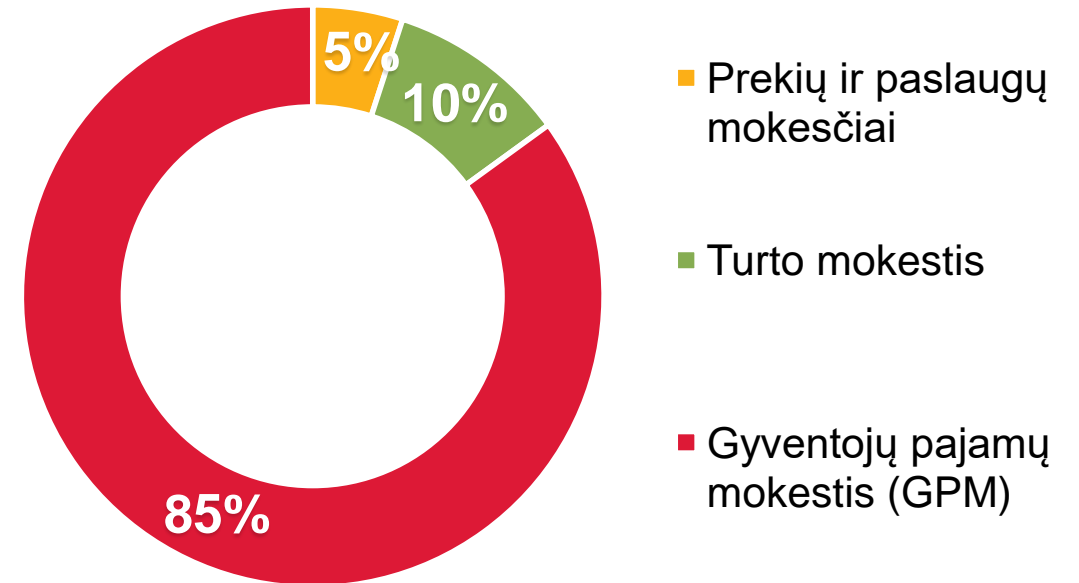
Finansinės motyvacijos trūkumas

Gyventojų pajamų mokestis – svarbiausia savivaldybių mokestinių pajamų dalis

Savivaldybių mokestines pajamas didžiausia dalimi sudaro gyventojų pajamų mokestis (GPM), kuris kiekvienais metais priskiriamas kiekvienai savivaldybei palyginus jos ir nacionalinį GPM tenkantį vienam gyventojui vidurkį

SAVIVALDYBIŲ MOKESTINIŲ PAJAMŲ STRUKTŪRA*

*Vidutinės savivaldybės mokestinių pajamų struktūra

2016 m. Lietuvoje 4 savivaldybės išlaiko 56 likusias

Savivaldybei pervedama GPM suma priklauso nuo to kiek kiekvienos savivaldybės GPM tenkantis vienam gyventojui skiriasi nuo Lietuvos vidurkio.

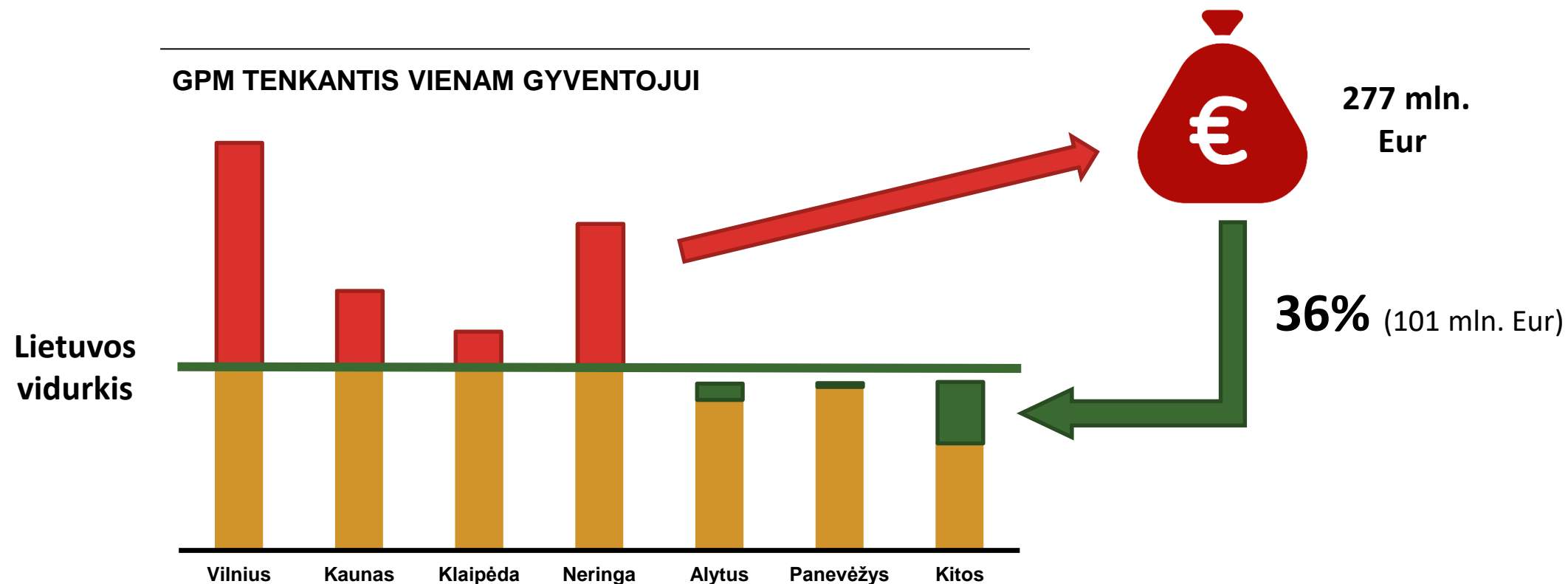
2016 m. savivaldybės-donorai:

- Vilniaus m.
- Klaipėdos m.
- Kauno m.
- Neringa

Gyventojų pajamų mokestis vienam gyventojui

Savivaldybėms nėra motyvacijos stengtis gauti daugiau GPM nei šalies vidurkis

Neaiškus savivaldybių išlaidų poreikis

Pinigai paskirstomi proporciškai, o ne pagal poreikį

Lėšos išlaidų struktūrų skirtumams išlyginti

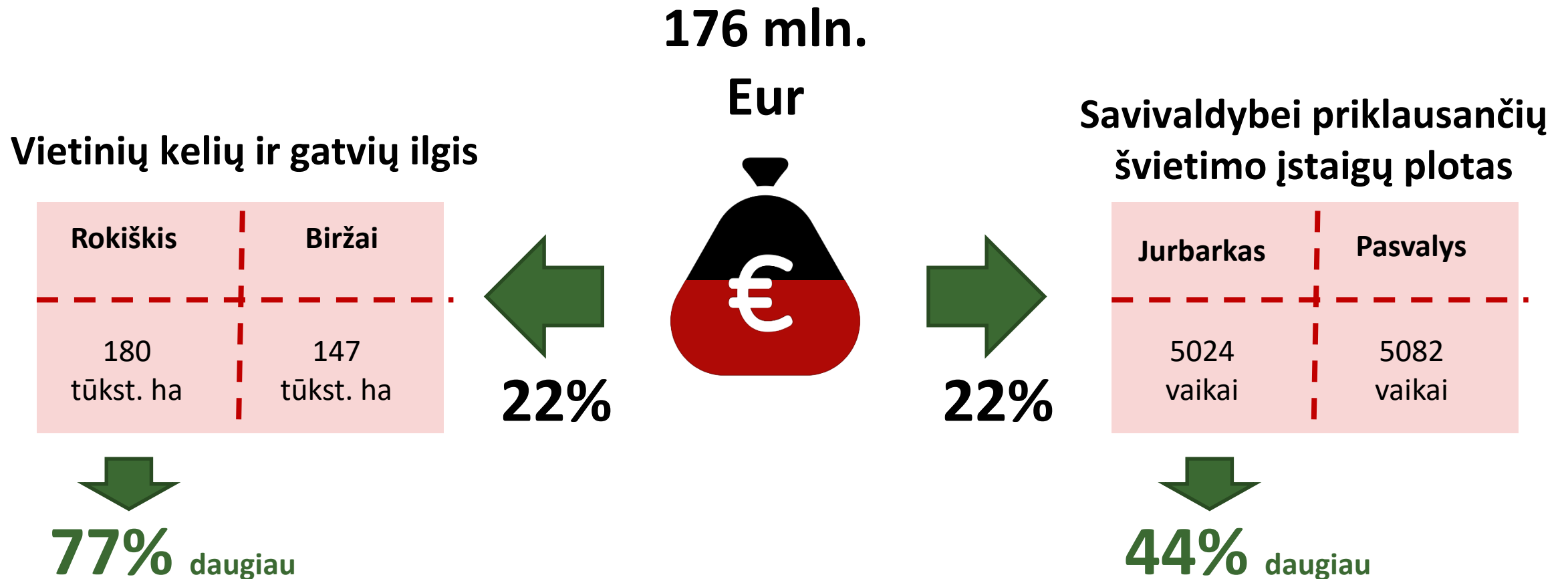

176 mln.
Eur.

Skirstomos pagal šiuos rodiklius ir nustatytus jų svorius:

1. Vietinių kelių ir gatvių ilgis
2. Teritorijos plotas
3. Pensinio amžiaus gyventojų skaičius;
4. Vaikų nuo 7 iki 17 metų skaičius
5. Vaikų nuo 0 iki 6 metų skaičius
6. Švietimo įstaigų patalpų naudingas plotas
7. Teritorijos užstatytas plotas
8. Kurorto statuso teritorijos plotas
9. Kurortinės teritorijos plotas

Esama sistema didina atskirtį tarp panašių savivaldybių

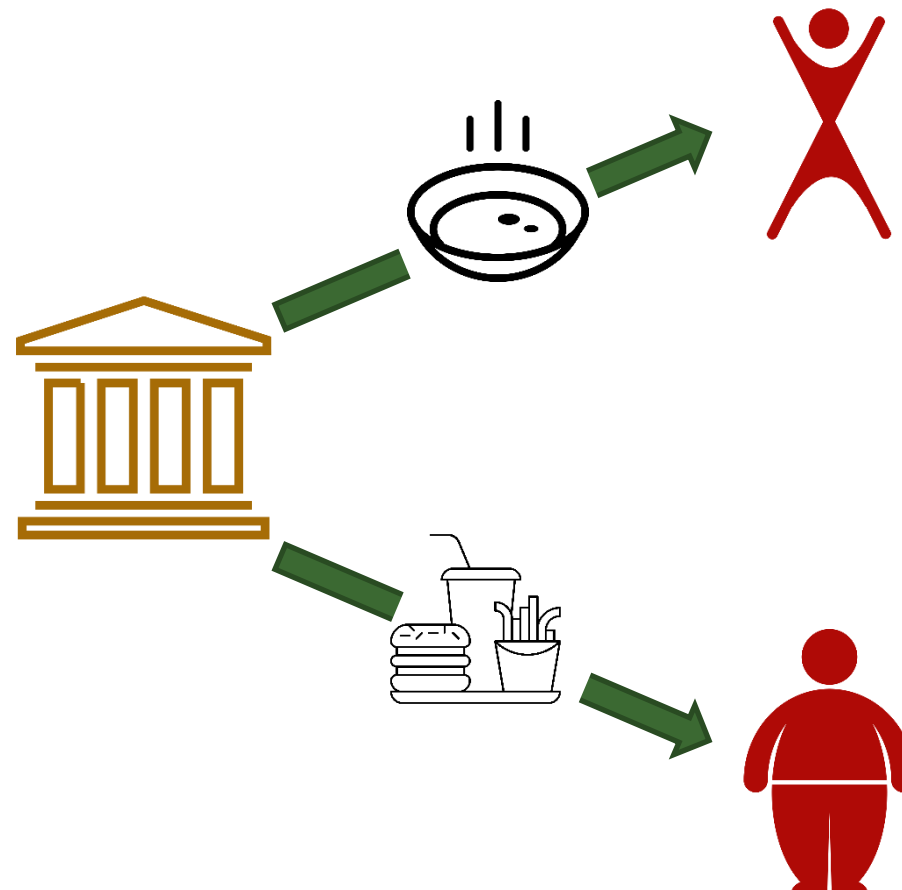
Savivaldybių išlaidų poreikis nėra aiškus

Problema

Nėra matuojamas savarankiškoms funkcijoms vykdyti reikalingas išlaidų poreikis

Sprendimas

Objektyviai įvertinti savivaldybių išlaidų poreikį

Pasiūlymas:

Nustatyti savivaldybių savarankiškų išlaidų poreikį

1

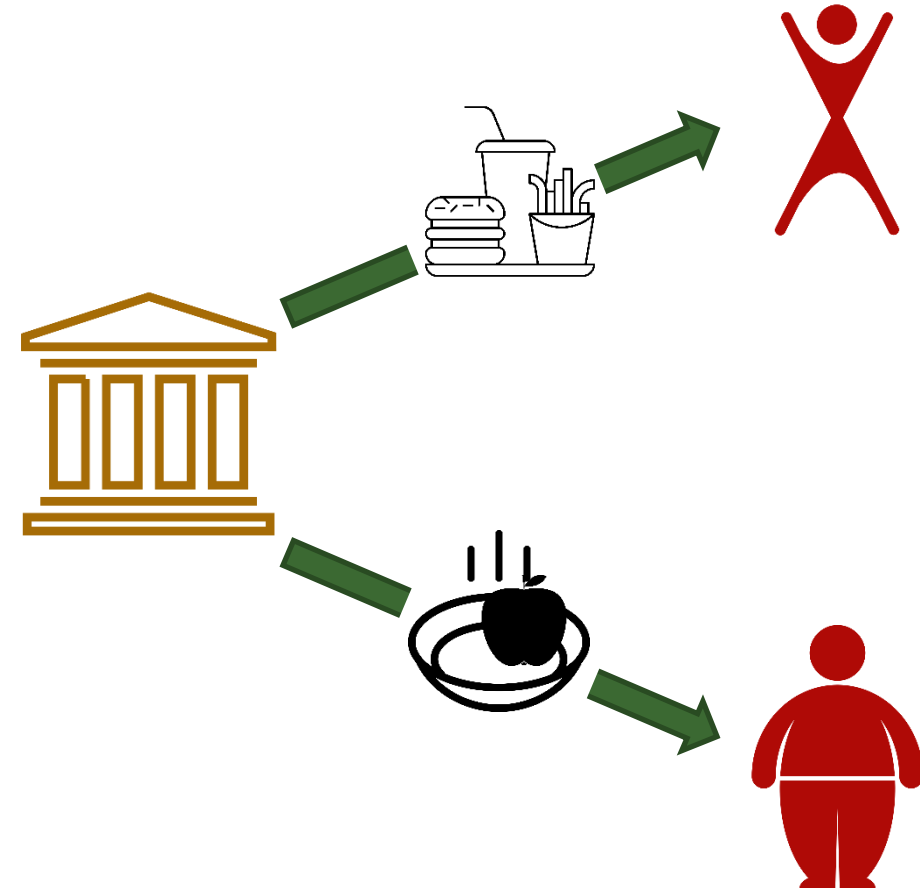
Sugrupuoti panašias savivaldybes

2

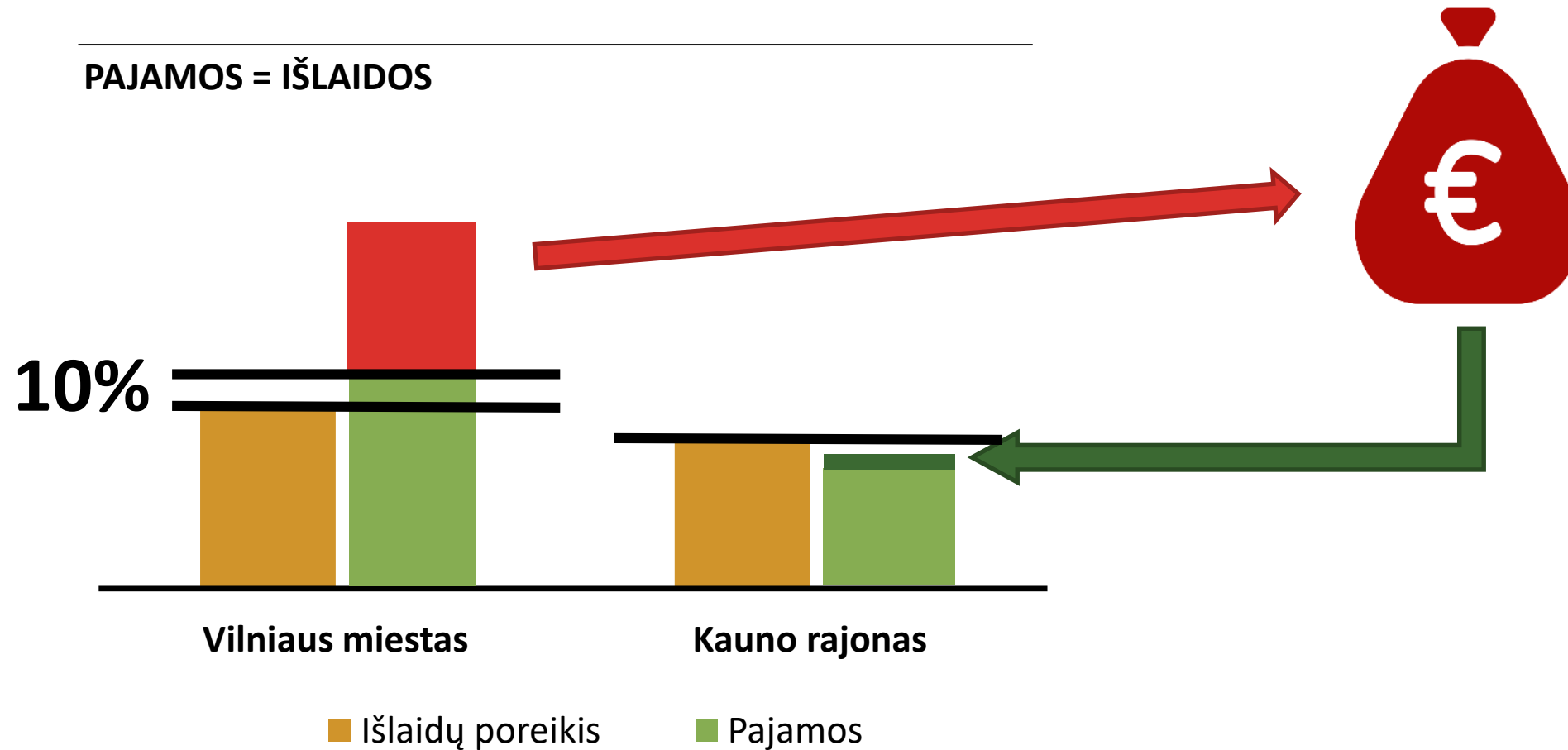
Paskaičiuoti kiekvienos savivaldybių grupės savarankiškų išlaidų vidurkį

3

Palyginti kiekvienos savivaldybės savarankiškas išlaidas su grupės vidurkiu

Motyvacija optimizuoti išlaidas ir didinti pajamas

Nauja sistema – motyvuotos ir efektyviai veikiančios savivaldybės

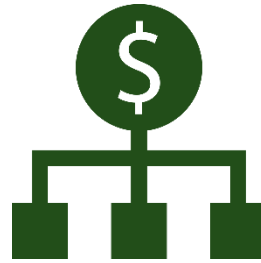
Sprendimas: Nauja savivaldybių biudžetų sudarymo sistema

Objektyvus išlaidų
poreikio
apskaičiavimas

1

Skaidrumas

Galimybė daryti
įtaka savo
pajamoms

2

Motyvacija

Parama tiems, kam
jos reikia

3

Efektyvumas

Ekonominė nauda

- Savivaldybių motyvacija optimizuoti išlaidas
- Savivaldybėms investicijų pritraukimas atsiperka
- Donorystė – plačiau paplitęs ir priimtinas reiškinys
- Valstybės paramos efektyvumas gali būti įvertintas
- Savivaldos savarankiškumas didėja

Kaip priėjome prie siūlomo sprendimo?

Statistika

Savivaldybės

Užsienio analizė

Konsultacijos

Konsoliduotus valstybės ir savivaldybių biudžetus didėjo ar mažėjo, bet ne nuo savivaldybių ekonominių ir finansinių rodiklių. Toks matavimas, bet ne ekonominis GPM apskaičiavimo mechanizmas neskatina savivaldybių steigti gerinti veiklos rodiklius, nes, valstybės esant stabiliai ekonominei ir finansinei padėčiai, joms bus skirta ne mažesnė nei einamųjų metų GPM suma.

Finanų ministerijos nuomoni

Metodikos įstatymo¹⁰ pakeiktas nuo 2015 m. sąlygoja ir pačių savivaldybių suinteresuotumą prosyti prie ekonomikos augimo skatinant užimtumą, verslumą, investicijas, ūkinės veiklos ir ekonomikos plėtrą, o tai įgalins jas turėti ir didesnes pajamas, kurios galės būti naudojamos savivaldybių prižiūrimoms funkcijoms įgyvendinti.

Nenaudojant savivaldybių ekonominių ir finansinių rodiklių, negalima objektyviai įvertinti, koks yra tikrasis savivaldybių pajamų poreikis, ar GPM proc. dalis joms turėtų būti didinama, ar savivaldybių summtai kuo didesnes pajamas, o ne prašyti negauti pajamų dengimo iš valstybės biudžeto.

Kaip minėta, skaičiuojant GPM dalį, tenkančią savivaldybėms, įtakos turi tik einamasis metasis: priimti ar atšaukti; metas numatomi priimti Seimo ir Vyriausybės sprendimai. **Metodikos pakeičiantis ir meta vertinama antrojo meto meto, priimti du mėnesiai prieš patį mėnesį.** Pavyzdžiui, savarankiškomis funkcijoms vykdyti priklauso transporto kompensacijų skaičiavimo ir mokėjimo funkcija, kintant jos vykdymo apimtimis. 2014 m. pabaigoje 10 savivaldybių¹¹ įstikolino vežėjams iš viso 181, 6 mln. Lt. Toks GPM skaičiavimas nėra teisingas, nes neaišku, ar atbeigtieji savivaldybėms pakais lešų perdutoms funkcijoms įgyvendinti. **Apkaiciuojant GPM dalį, tenkančią savivaldybėms, turėtų būti įskaitinama ir jų ekonominių ir finansinių rodiklių vykdymo funkcijų apimtis.** Tai leštų tiksliau planuoti ir geriau subalansuoti jų biudžetus. Be to, jos būtų suinteresuotos: minėtus rodiklius pagerinti, savarankiškai ieškodamos sprendimo būdų, didinančių mokesčių mokestų skaičių ir biudžetų pajamas.

Kita problema, kurią lemia savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos trūkumai, yra susijusi su GPM persiskirstymu tarp savivaldybių-donorų ir remiamų savivaldybių.

GPM apkaiciavimo ir persiskirstymo tarp savivaldybių biudžetų metodikoje¹² (dr. 7 prieda) „Govntoju pajamų mokesčio paskirstymo tarp savivaldybių biudžetų schema“ nustatyta, kad daliai savivaldybių (toliau – savivaldybės-donores) tenka mažesne GPM suma, negu buvo surinkta jų teritorijoje. Savivaldybės-donores GPM suma apkaiciuojama pagal Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymo priedelyje nustatytą procentus. Nauj j liksis šio mokesčio dalis pervedama į valstybės biudžetą ir naudojama didinti kitų, finansiniai silpnėsių, savivaldybių (toliau – remiamos savivaldybės) GPM dalį. Remiamoms savivaldybėms padidintus GPM apkaiciuojamas pagal šiam įstatyme nurodytas formas. Iki šiol nėra jokių pabrirtint

¹⁰ Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymas, 2014-10-04 Nr. VIII-355, 10 str.
¹¹ Ten pat.
¹² Vlnaudas, Kauna, Klapietis, Panevėžio, Šalijų, Kupiškio, Molėtų, Šalčininkų, Telšiu ir Vilkavikių rajonų savivaldybės.
¹³ Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymas: 2002-12-10 įstatymo Nr. IX-1235 redakcija su vėlesniais pakeitimais, 3 str. 2 p. ir priedelis 6, 7, 8 ir 9 str.
¹⁴ Koreguojant GPM sumą savivaldybės-donores ir remiamoms savivaldybėms apkaiciuojama Finansų ministerija.

Modelis

Bendradarbiaujame

LIETUVOS RESPUBLIKOS
FINANSŲ MINISTERIJA

LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SEIMAS

Lietuvos
pramonininkų
konfederacija

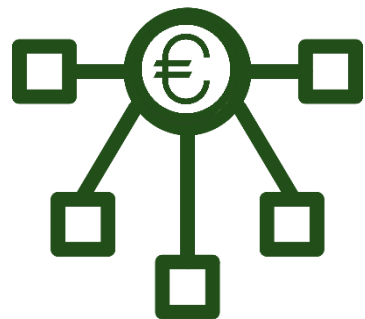

Investuok
Lietuvoje

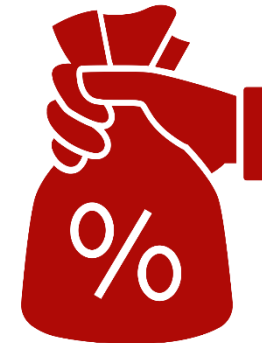
Finansinė motyvacija

Įvertintas išlaidų poreikis

Objektyviai skirstoma valstybės parama

Jonas Vadapalas

+370 692 16605

Vadapalas.jonas@gmail.com

Dovilė Meliauskaitė

+370 631 52594

Dovile.Meliauskaite@gmail.com
